

Finansutskottets betänkande 2022/23:FiU16

Rätt till betalkonto i fler banker

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens lagförslag. För svenska kreditinstitut gäller en skyldighet enligt betaltjänstlagen att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner till konsumenter. Förslagen i propositionen innebär att skyldigheten att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner också ska omfatta filialer till utländska banker.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:10 Rätt till betalkonto i fler banker.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Rätt till betalkonto i fler banker	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Rätt till betalkonto i fler banker

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:10.

Stockholm den 1 december 2022

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Charlotte Quensel (SD), Adnan Dibrani (S), Ida Drougge (M), Ali Esbati (V), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Carl B Hamilton (L), Joakim Sandell (S) och Hanna Westerén (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2022/23:10 Rätt till betalkonto i fler banker. I propositionen föreslås att skyldigheten att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner ska omfatta också filialer till utländska banker.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Rätt till betalkonto i fler banker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i betaltjänstlagen. Ändringarna innebär att skyldigheten att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner också omfattar filialer till utländska kreditinstitut.

Propositionen

Betalkonto med grundläggande funktioner

För svenska kreditinstitut gäller en skyldighet enligt betaltjänstlagen att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner till konsumenter. Det innebär att kreditinstitut inte får vägra en konsument som är lagligen bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner som institutet tillhandahåller andra konsumenter. Med grundläggande funktioner avses bl.a. tjänster för att öppna, ha och avsluta ett betalkonto.

Rätten till ett betalkonto med grundläggande funktioner gäller inte om det skulle strida mot lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto, exempelvis om kontot kan antas användas för olagliga ändamål.

Bestämmelserna i betaltjänstlagen genomför det s.k. betalkontodirektivet som trädde i kraft 2014.

Det är Finansinspektionen som utövar näringsrättslig tillsyn över att kreditinstitut och betaltjänstleverantörerna följer bestämmelserna om tillgång till ett betalkonto med grundläggande funktioner. Allmänna reklamationsnämnden prövar tvister mellan konsumenter och kreditinstitut eller betaltjänstleverantörer som gäller tillgång till eller byte av betalkonto.

Rätt till betalkonto i fler banker

Regeringen föreslår att skyldigheten att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner också ska omfatta filialer till utländska kreditinstitut.

Regeringen konstaterar att kreditinstitut är centrala för samhällets grundläggande infrastruktur. Den som inte har tillgång till ett betalkonto med grundläggande funktioner hamnar i ett utanförskap som försvårar för anställning, köp eller hyra av bostad, betalningar, sparande, studier, konsumtion och kontakter med det allmänna. Tillgången till ett betalkonto med grundläggande

funktioner är enligt regeringen därför avgörande för delaktigheten i samhället, inte minst för personer – asylsökande, utländsk arbetskraft och utländska studenter – som inte har etablerat sig i samhället. Det gäller också dem som flyr från kriget i Ukraina. För att rätten till ett betalkonto ska fylla sin funktion behöver ett tillräckligt antal kreditinstitut tillhandahålla detta slag av tjänster.

För utländska företag gäller lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i tillämpliga delar. Det innebär t.ex. att en filial till ett utländskt kreditinstitut omfattas av bestämmelserna om konsumentskydd i denna lag. Det synsätet återspeglas enligt regeringen inte i betaltjänstlagen om tillgång till ett betalkonto med grundläggande funktioner. Filialer till utländska kreditinstitut omfattas inte av skyldigheten att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner. En sådan ordning får enligt regeringen ses mot bakgrund av att den svenska bankmarknaden vid tidpunkten för genomförandet av betalkontodirektivet dominerades av fyra svenska kreditinstitut (Nordea Bank AB, Swedbank AB, SEB AB och Svenska Handelsbanken AB).

Regeringen konstaterar att det sedan betalkontodirektivet genomfördes har skett en strukturomvandling på den svenska bankmarknaden, framför allt på grund av att Nordea har flyttat sitt säte från Sverige till Finland. Struktur-omvandlingen återspeglas t.ex. i bestämmelserna om skyldigheter för vissa kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster, som i dagsläget omfattar de sex största kreditinstituten i Sverige, varav fyra svenska kreditinstitut (Swedbank AB, SEB AB, Svenska Handelsbanken AB och Länsförsäkringar AB) och två filialer till utländska kreditinstitut (Nordea Bank OY/AB och Danske Bank AS).

Nordea och Danske Bank omfattas visserligen i hemlandet av nationella bestämmelser som genomför betalkontodirektivet, men det framstår enligt regeringen som otillfredsställande att två av de största kreditinstituten på den svenska bankmarknaden inte omfattas av svensk konsumentskyddslagstiftning i fråga om en grundläggande rättighet.

Dokumentationskrav för betaltjänstleverantörer

Finansinspektionen har i rapporten Redovisning av betalkontodirektivets genomförande i Sverige den 16 december 2020 (dnr 20-28029) bl.a. uppmärksammat att kreditinstituten inte har en samlad bild över antalet avslag på ansökningar om betalkonto med grundläggande funktioner, vilket försvårar en utvärdering av bestämmelserna i betaltjänstlagen. Enligt betalkontodirektivet ska medlemsstaterna vartannat år ge kommissionen viss information, bl.a. om andelen ansökningar som fått avslag. På grundval av informationen ska kommissionen vartannat år utvärdera tillämpningen av betalkontodirektivet och genomföra en översyn.

Regeringen konstaterar att det är viktigt att bestämmelserna om tillgång till ett betalkonto med grundläggande funktioner kan utvärderas. Enligt rege-

ingen kan Finansinspektionen meddela föreskrifter om att betaltjänstleverantörerna ska lämna de uppgifter som avses enligt de aktuella bestämmelserna i betalkontodirektivet. Något uttryckligt dokumentationskrav för betaltjänstleverantörer behöver enligt regeringen därför inte införas i betaltjänstlagen.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:10 Rätt till betalkonto i fler banker:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(2010:751) om betaltjänster

Härigenom föreskrivs att 4 a kap. 1–4 och 9 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a kap.1 §¹

Ett kreditinstitut får inte vägra en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner enligt 2 § som institutet tillhandahåller andra konsumenter.

Ett kreditinstitut *eller en filial till ett utländskt kreditinstitut* får inte vägra en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner enligt 2 § som institutet *eller filialen* tillhandahåller andra konsumenter.

Första stycket gäller inte om det skulle strida mot lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

2 §²

Med grundläggande funktioner avses

1. tjänster som krävs för att öppna, inneha och avsluta ett betalkonto,
2. tjänster som gör det möjligt att sätta in medel på ett betalkonto,
3. tjänster som gör det möjligt att inom EES över disk eller i uttagsautomater ta ut kontanter från ett betalkonto, och
4. utförande av följande betalningstransaktioner inom EES:
 - a) autogirering,
 - b) betalningar genom ett debetkort, inbegripet betalningar online, samt
 - c) betalningar, inbegripet stående överföringar, vid terminaler, över disk och via *kreditinstitutets* onlinetjänster.

Ett kreditinstitut *eller en filial till ett utländskt kreditinstitut* som tillhandahåller en konsument ett betalkonto med grundläggande funktioner får inte begränsa det antal gånger konsumenten får använda de tjänster som är knutna till betalkontot.

¹ Senaste lydelse 2019:407.

² Senaste lydelse 2019:407.

3 §³

Ett kreditinstitut ska behandla en ansökan från en konsument om betalkonto med grundläggande funktioner skyndsamt. *Kreditinstitutet* ska avgöra ärendet så snart som möjligt och senast inom tio bankdagar efter det att institutet tagit emot en fullständig ansökan.

Om *kreditinstitutet* avslår en ansökan, ska *det* omedelbart underrätta konsumenten om beslutet och lämna information om vart han eller hon kan vända sig för att framföra klagomål eller få beslutet rättsligt prövat. Underrättelsen ska vara skriftlig och utan kostnad för konsumenten. Om det är möjligt, ska skälen för beslutet framgå av underrättelsen.

Ett kreditinstitut *eller en filial till ett utländskt kreditinstitut* ska behandla en ansökan från en konsument om betalkonto med grundläggande funktioner skyndsamt. *Institutet eller filialen* ska avgöra ärendet så snart som möjligt och senast inom tio bankdagar efter det att institutet *eller filialen* tagit emot en fullständig ansökan.

Om *institutet eller filialen* avslår en ansökan, ska *institutet eller filialen* omedelbart underrätta konsumenten om beslutet och lämna information om vart han eller hon kan vända sig för att framföra klagomål eller få beslutet rättsligt prövat. Underrättelsen ska vara skriftlig och utan kostnad för konsumenten. Om det är möjligt, ska skälen för beslutet framgå av underrättelsen.

4 §⁴

Ett kreditinstitut får ta ut rimliga avgifter från en konsument för att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner.

Ett kreditinstitut *eller en filial till ett utländskt kreditinstitut* får ta ut rimliga avgifter från en konsument för att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner.

9 §⁵

Ett kreditinstitut får säga upp ett avtal om betalkonto med grundläggande funktioner bara om

1. konsumenten avsiktligt har använt betalkontot för olagliga ändamål,
2. det inte har förekommit några transaktioner på betalkontot under de senaste 24 månaderna,
3. konsumenten har lämnat felaktiga uppgifter när betalkontot öppnades, och korrekta uppgifter skulle ha lett till att han eller hon inte hade fått öppna ett sådant konto, eller
4. det finns särskilda skäl.

Om ett *kreditinstitut* beslutar att säga upp ett avtal om betalkonto med grundläggande funktioner, ska

Ett kreditinstitut *eller en filial till ett utländskt kreditinstitut* får säga upp ett avtal om betalkonto med grundläggande funktioner bara om

Om *institutet eller filialen* säger upp *avtalet*, ska *institutet eller filialen* underrätta konsumenten om

³ Senaste lydelse 2017:342.

⁴ Senaste lydelse 2017:342.

⁵ Senaste lydelse 2017:342.

institutet underrätta konsumenten om detta och om vart han eller hon kan vända sig för att framföra klagomål eller få *beslutet* rättsligt *prövat*. Underrättelsen ska vara skriftlig och utan kostnad för konsumenten. Om det är möjligt, ska skälen för uppsägningen framgå av underrättelsen.

Om *kreditinstitutet* säger upp avtalet med stöd av första stycket 2 eller 4, ska institutet underrätta konsumenten minst två månader innan uppsägningen träder i kraft. En uppsägning med stöd av första stycket 1 eller 3 får omedelbar verkan.

detta och om vart han eller hon kan vända sig för att framföra klagomål eller få *uppsägningen* rättsligt *prövad*. Underrättelsen ska vara skriftlig och utan kostnad för konsumenten. Om det är möjligt, ska skälen för uppsägningen framgå av underrättelsen.

Om *institutet eller filialen* säger upp avtalet med stöd av första stycket 2 eller 4, ska institutet *eller filialen* underrätta konsumenten minst två månader innan uppsägningen träder i kraft. En uppsägning med stöd av första stycket 1 eller 3 får omedelbar verkan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.